

22933

лубински

347.77(497.1)

БИБЛИОТЕКА

Министарства Правде

Бр.

22933

Непоштена конкуренција
и
правни начин борбе
са њом.

Београд, 1926.

унска Штампарија
Српских Земљорадничких Задруга
Београд — Земун.

22933

IV-129

савр

Београд, 1 јануара 1942 год.
Београд.

700 (2)

Др. Арсен М. Чубински.
адвокат

Непоштена конкуренција
и
правни начини борбе
са њом.

62767

~~Министарство Правде~~
~~Бр.~~

Београд, 1926.

Земунска Штампарија
Главна Савеза Српских Земљорадничких Задруга
Београд — Земун

(5) 008

Предговор.

Овај наш рад објављен је у Гласнику
Управе за Заштиту Индустриске Својине
у броју од 1. марта 1926. год.; сада он
излази, захваљујући љубазности г-на Д-ра
Шумана, председника те управе, и као
засебна брошура.

У овој прилици писац сматра за своју
дужност да овим путем изјави г-ну Д-ру
Шуману своју искрену захвалност.

Д-р Арсен М. Чубински
адвокат.

Непоштена конкуренција и правни начини борбе са њом.

Књижевности: Barbier, René: „De la concurrence déloyale“. Paris, 1895.; Bonet-Durant: „Loi sur la propriété industrielle“, Barselona, Espagne; Др. Жигановић, Тома, проф. унив.: „Основи Кривичног Права, посебни део, књ. I, изд. 1911. год.; Lyon-Caen et Renault: „Précis de droit Commercial“; М. М.: „Конференција експерата одржана у Женеви о нелојалној конкуренцији“, „Гласник Управе за Заштиту Индустриске Својине“ од 1. Јуна 1924. г.; Митровић, Велизар, проф. унив.: „Трговачко Право“, литограф. предавања; Pouillet, Eugene: „Traité des marques de fabrique et de la concurrence déloyale en tous genres“; Предић, Мих.: „Сузбијање нелојалне конкуренције у Норвешкој“, „Гласник Управе за Зашт. Инд. Својине“ од 1. Јула 1924. г.; Др. Шуман: „О илојалној конкуренцији“, „Гласник Упр. за зашт. Инд. Својине“ од 1. маја 1923. г.; Др. Чубински, Арсен: „Природне обавезе њихова суштина“, „Бранич“ за 1925. г. Бр. 6; Др. Чубински, Мих, проф. унив.: „Курс Уголовној Политики“, II. изд. 1911. г.

I.

Проблем борбе с непоштеном конкуренцијом у трговини, индустрији и занатству, којем је проблему већ одавно била посвећена пажња многих законодаваца, стао је због ратних и, још увек ненормалних, послератних прилика пред целом

Европом у свој својој големој величини. Најбољи доказ томе јесте то, да се одредбе о непоштеној конкуренцији налазе већ у самим мирним уговорима, а износио се је тај проблем и пред Друштво Народа и пред конференције експерата. Потреба, да се непоштеној конкуренцији стане једном озбиљно на пут, осетила се је свуда и у Немачкој, Португалији, Грчкој, Данској, Аустрији и Маџарској донети су о томе нарочити закони, а на доношењу таквих закона ради се у Италији и код нас.

Пре но што пређемо на теоријско проучавање горњег проблема т. ј. питања о томе, шта је непоштена конкуренција и како треба да буде организована борба са овом, ми ћемо у кратко изнети садање стање тога проблема код нас.

Овде ми морамо одмах констатовати две жалосне чињенице и то, да нити ми имамо законску институцију заштите трговине, индустрије и занатства, ових главних грана варошке привредне делатности, од непоштене конкуренције, нити да је код нас судска пракса радила у овом правцу.

Једино, што код нас постоји, то су овде онде расејане појединачне одредбе општег и споредног законодавства, које имају само један споредан значај¹⁾.

Пре но што се обратимо на преглед тих одредаба, ми морамо учинити једну врло

¹⁾ Упор. проф. В. Митровић, стр. 37.

важну претходну напомену, која треба да се стално има у виду, а то је, да ми говоримо о непоштеној конкуренцији као таквој, т. ј. о једном засебном деликту, који треба да се оштро издваја од других одређених деликата сличне врсте, као што су на пр. повреде индустријске својине инкриминисане по закону о заштити индустријске својине (§§ 143.—148.) или лажно означавање порекла робе и т. д.²⁾.

Између постојећих дотичних одредаба прво место заузимају прописи §§-а 31. и 800. Грађ. Зак. о накнади учињене штете. Видећемо ниже, да је француска јуриспруденција, базирајући се на аналогичним одредбама својег грађанског законика, уз припомоћ правне науке створила читав један систем сузбијања непоштене конкуренције. Код нас, пак, ни наука ни пракса нису до сада ишле овим путем, те и ако горње одредбе пружају могућност да се њиховом рационалном применом бар донекле сузбије непоштена конкуренција, оне су остале готово сасвим неискоришћене.

Осим тога, у случајевима кућења личности конкурентове, овај би могао на основу §-а 822. Грађ. Зак. тражити накнаду штете и ако такво кућење не би прелазило у клевету.

Као даљи један палиатив понекад може да послужи и одредба §-а 210. Казн. Зак.

²⁾ Упор. ниже стр. 15. и 19.—20.

о клевети, пошто се као клевета сматра по овом законском пропису и лажно изношење и проношење таквих дела, која нарушавају кредит другог лица. Али и ова одредба може да има у борби са непоштеном конкуренцијом само једну знатну примену, пошто, као што то пратилно примећује проф. Д-р Тома Живановић, „за постојање клевете није довољно изношење и проношење чињенице у опште, већ само оне чињенице, које је једно дело, т. ј. људска радња. Изношење и проношење какве чињенице може бити само увреда“³⁾. Овим је несумњиво у знатној мери отежана могућност употребе овога прописа за сузбијање непоштене конкуренције, јер ма како да је штетна за конкурентов кредит изнета против њега чињеница, дотични конкурент неће моћи ништа за своју заштиту предузети, ако та чињеница не представља неко његово дело и није увредљива по својој садржини. Од овога приговора слободни су случајеви клевете нанете путем штампе, пошто је за постојање дела у овом случају, према чл. 52. Зак. о штампи, довољно изношење ма какве чињенице. Овим прописом могли би евентуално бити обухваћени и поједини случајеви лажне рекламе.

Напокон, у закону о радњама налазе се правила према којима има да се обавља

³⁾ Види Д-р Т. Живановић, стр. 127.

коначна распродаја, а предвиђено је и издавање пословних тајни; али, пошто цео закон о радњама не садржи никаквих санкција за повреде његових одредаба, то је и заштита, коју он пружа, веома мало ефикасна. Једино што би овде било могуће, то је тужба на административну власт, и то на основу §-а 6. истог закона, која би тужба била управљена на спречавање даљег дотичног поступања од стране туженога. Што се, пак, специјално издавања пословних тајни тиче, то цела је санкција у овом случају у том, што послодавац има право да отпусти помоћника, који издаје његове пословне тајне.

Овај преглед садањег стања питања борбе с непоштеном конкуренцијом без даљих коментара јасно показује нам, да можда нигде не постоји тако маркантно изражена потреба за доношењем једног марочитог закона, којим би се регулисало сузбијање непоштене конкуренције у трговини, индустрији и занатству, као што је то код нас.

Теориски, пак, такав један закон о сузбијању непоштене конкуренције може да буде израђен по три система и то: 1) по систему општих правних прописа, када се даје само општи појам непоштене конкуренције и оставља се суду да у сваком конкретном случају оцени да ли овај или онај акт представља собом један акт не-

поштене конкуренције; 2) по систему инкриминације одређених дела, када закон лимитативно набраја оне акте, које он сматра као акте непоштене конкуренције; и 3) по систему мешовитом, када закон поред опште дефиниције даје једно набрајање примера ради најштетнијих и најчешћих начина непоштеног конкурисања.

Први од ова три система има тај недостатак, да с једне стране омогућује неосноване тужбе, а с друге стране ничим не обезбеђује стварну репресију непоштене конкуренције, јер оставља суду и сувише много слободе у оцени питања о постојању, односно непостојању, овога деликта. У пракси овај систем нигде није усвојен и ни у једној од оних земаља, које имају нарочите законе о непоштој конкуренцији, нису ти закони на овом систему основани. Само у Француској, где такав један специјалан закон није донет, судска пракса и теорија створиле су један систем сузбијања непоштене конкуренције доста сличан систему инкриминације по општем правном пропису, али о француском праву говорићемо мало ниже, када ћемо се овом питању опет вратити.

Други систем има ту ману, да није еластичан и ма како да је по њему закон израђен, он неће бити у стању да у потпуној мери осигура привредни саобраћај од непоштене конкуренције, јер никад неће бити у стању да стане на пут новопро-

нађеним начинима непоштенога конкурисања, а људска довитљивост у овом погледу нема граница. Ни овај систем није нигде (осим Шпаније) у чистом виду усвојен; могло би се пре рећи, да на гледишту овога система стоје законодавци оних земаља, које немају нарочитог закона о непоштој конкуренцији, пошто и у тим земаљама постоје поједини закони, којима се забрањују разни појединачни акти, који овамо спадају.

Остаје према томе као једино могући систем мешовити. И доиста, овај систем има следеће добре особине: 1) он у знатној мери спречава неосноване тужбе, пошто поред опште дефиниције садржи и живе примере, који заинтересованим показују, какве врсте треба да је поступање конкурента, а да му се оно може инкриминисати; 2) овај је систем потпуно еластичан, те може да обухвати и најнепредвиђеније случајеве, т. ј. оне случајеве, када се ради о перфињенијим, а дакле и опаснијим, актима непоштене конкуренције; 3) он у знатној мери осигурава потребну овде репресију, пошто су бар најчешћи и најобичнији случајеви непоштене конкуренције изрично у закону инкриминисани; и 4) он допушта варијације у санкцијама према врсти и тежини дотичног акта, т. ј. омогућава индивидуализацију деликта и примену праведне казне на извршиоца истога. Ове карактерне осо-

бине система у питању дају му несумњиву превагу над напред наведеним осталим системима, а скоро сви модерни закони о непоштеној конкуренцији по њему су израђени (на пр. Норвешки, Аустријски, Маџарски и т. д.).

Незгода код овога система лежи у томе, да је врло тешко дати једну теоријски добру и згодну за практичку употребу дефиницију непоштене конкуренције.

Пре свега морамо да нагласимо, да кад је говор о непоштеној конкуренцији не говори се о оним актима, који су инкриминисани по општем казненем закону, као случајеве преваре и томе слично, или по споредном законодавству, као н. пр. случајеве подражавања туђег патента, лажног означавања порекла робе и т. д. и т. д., већ се говори, као што то врло лепо вели Пулије, „о понајчешће компликованим и до бескрајности разнообразним поступцима, који немају карактер одређених деликата, а увек иду на то, да на преваран начин примама клијентелу другог и да га на тај начин оштете“.⁴⁾

И доиста, циљ је сваке конкуренције у томе, да се за себе придобије што већа клијентела, али кад се овај циљ постиже помоћу обмане, то онда конкуренција прелази своје нормалне границе. Општи је, дакле, карактер непоштене конкуренције

⁴⁾ Вид. Пулије: § 872., упор. такође Барбије: стр. 18.

у томе, да она наноси некоме штету тим, што му одузима, или покушава да одузме, клијентелу на један преваран, недопуштен начин и овај њен општи карактер треба да се стално има у виду када се тражи дефиниција њенога појма.

Дакле, прво питање на које има да се да одговор јесте питање о том, шта је непоштена конкуренција.

Горе смо већ споменули, да су у многим државама донесени нарочити закони о непоштеној конкуренцији; споменули смо такође, да је већина од тих закона устројена по мешовитом систему. Овај законодавни материјал веома је поучан, те с тога потребно је, да би смо могли одговорити на горње питање, бацити један поглед на то, како се у тим законима схвата појам непоштене конкуренције и прегледати дотичне легалне дефиниције.

Тако, Норвешки закон од 7. Јула 1922. год. у §-у 1. вели: „Код управљања занатлиских радња или у служби оваквих радња није допуштено у циљу конкуренције нешто учинити, што би било противно добрим обичајима“⁵⁾. У Аустријском закону од 26. Септембра 1923. год. под насловом: „Шта треба сматрати за нелојалну конкуренцију“ налази се следећи пропис: „§ 1. Против сваког лица, које предузима у трговачком промету у

⁵⁾ Вид. превод цит. зак. у „Гласнику“ од 1. Маја 1923. год.

циљу економске конкуренције чињенице, које се противе добрим обичајима, може се поступити да се обустави његов рад и наплати накнада штете⁶⁾. Мађарски закон од 15. Маја 1923. год. каже: „§ 1. Трговачка конкуренција не сме да се врши на један начин, који би био противан трговачкој лојалности или моралу“⁷⁾. Исто таку дефиницију даје и г. Д-р. Шуман; у својем чланку „О и лојалној конкуренцији“ он каже: „Под несавесном конкуренцијом подразумевају се све оне чињенице, особито у трговачком промету, у ширем обиму, које се предузимају у циљу сузбијања економске конкуренције на начин који је противан добрим обичајима“⁸⁾.

Све ове дефиниције пре свега имају ту заједничку ману, што у опште не дају појма непоштене конкуренције, већ само показују једну од њених особина, т. ј. да је она увек противна добрим обичајима (*contra bonos mores*), те с тога, и ако је та особина за непоштену конкуренцију веома карактеристична, не могу да нас задовоље.

Шпански закон о индустриској својини има нарочиту главу посвећену непоштој конкуренцији. Горе смо већ споменули

⁶⁾ Вид. превод цит. зак. у „Гласнику“ од 1. Јануара 1924. год.

⁷⁾ Вид. превод цит. зак. у „Гласнику“ од 1. Априла 1925. год.

⁸⁾ Вид. „Гласник“ од 1. Маја 1923. год.

да је овај закон израђен по систему инкриминације одређених дела, али, и мимо тога, он садржи и једну општу дефиницију. Наиме §131, поменутог закона каже: „Под непоштеном се конкуренцијом разуме сваки покушај, који има за циљ да се безправно искористе преимућства једне индустријске или трговачке репутације стечене трудом трећег лица“⁹⁾. Ова одредба тако је широка, да ни сам Шпански законодавац не снабдева њу, никаквом санкцијом, већ у даљем излагању лимитативно наводи она дела, за која он сматра да имају горе поменути циљ.

Слично Аустриском и Шпанском законима дефинишу непоштену конкуренцију и Немачки закон од 7. Јуна 1909. год. и Португалски закон од 21. Маја 1896. год.

Према горњем, кратак преглед оних општих одредаба, које садрже разни до данас, донесени закони о непоштој конкуренцији, показује нам само да је непоштена конкуренција, као појам, једна комплексна целина разноврстних аката, који су противни добрим обичајима, а предузимају се у циљу примамљивања туђе клијентеле. Оваква дефиниција, и ако у ствари потпуно тачна, није ипак довољна јер 1) не показује суштине непоштене конкуренције и 2) сувише је широка и неодређена те с тога и неподесна за

⁹⁾ Вид. Боне-Диран: стр. 35.

практичку употребу пошто оставља и сувише много места арбитрарним тумачењима. Најбољи доказ томе јесте то, да је Норвешки законодавац био принуђен да поред инкриминације непоштене конкуренције установи и нарочите органе овлашћене за подизање тужбе против извршилаца овога деликта, један систем, који, према нама, није за препоруку ¹⁰⁾ јер: 1) без стварне потребе комплицира државни апарат за гоњење кривичних дела и 2) уводи више мање спору на реакцију државну иницијативу тамо, где по самој природи ствари највише су ангажовани приватни интереси те с тога и иницијатива треба да припада приватним лицима.

Оно што чини конкуренцију непоштеном јесте несумњиво начин на који се она врши. Према томе, пошто је и сам појам поштенога релативан, те као и други релативни појмови, као на пр. појмови лепоте и морала, зависи од многих субјективних околности, од схватања дотичне социалне средине, од општега ступња културнога развића овога или онога народа и т. д. то и појам непоштеног начина конкурисања не може да буде апсолутан, већ само релативан, а најзгоднији начин да се он утврди јесте према томе проучавање већ стеченог у овом погледу

¹⁰⁾ Противно узима М. Предић; вид. „Гласник“ од 1. Јула 1924. год.

светскога искуства, т. ј., дотичних законодавстава, која су у неку руку једна синтеза тога искуства.

Детаљно цитирање појединих дела, која се у различним позитивним законодавствима сматрају као случајеви непоштене конкуренције одвело би нас и сувише далеко, те с тога слободни смо да упутимо читаоце на дотичне оригинале текстове напред споменутих закона. На овом месту ми ћемо само у кратко дати наше закључке.

Пре свега треба нагласити, да сви законодавци оштро издвајају као засебна кривична дела присвојење туђе фирме, неовлашћено искоришћавање туђих патената или жигова, као и подражавање истих, а нарочито лажно означавање покрела робе¹¹⁾. Мора се признати, да су ови деликти у својој суштини толико типични, да излазе из обима обичне непоштене конкуренције; то су дела засебне врсте свако за себе исто тако, као што је на пр. превара; она улазе сва скупа у шири појам непоштене конкуренције као недопуштеног начина привредног делања у опште, али не би могла бити обухваћена општим прописима о непоштеној конкуренцији, као засебном деликту.

¹¹⁾ За сузбијање овога последњег деликта склопљен је по примеру унија за заштиту индустријских својина међународни т. зв. Мадридски Аранжман, а створена је 1899. г. и нарочита ужа унија, којој наша Краљевина не припада.

Као непоштена конкуренција у ужем смислу сматра се у дотичним законодавствима у главном тако поступање, које има за циљ да изазове заблуду код клиената о индетитету трговчеве, одн. индустријалчеве фирме или његове робе (овамо спадају: удешавање фирме, спољашности радње, начина паковања робе и т. п. на такав начин да један летимичан преглед није довољан за разликовање и т. д.), или да путем лажне рекламе или изношења неистинитих чињеница о квалитету робе, добијеним одликовањима и т. п. створи код купаца уверење о нарочитој повољности дотичних понуда; даље покушаји да се дискредитује предузеће или роба конкурента, обећавање купцима на мало премија или других користи и т. п., подмићивање запослених код конкурента, искоришћавање туђих пословних тајни, злоупотреба указаног поверења и т. п. и, напokon, уговарање по т. зв. усовном систему (*usène boule de neige*), када се купцу обећава нека нарочита услуга или извесна количина робе бесплатно под условом, да купац доведе продавцу одређени број других купаца, који се такође на сличан начин обавезују.

Анализа напред наведених дела показује нам две карактерне њихове особине: увек се иза тих дела крије обмана купца или она на крају крајева воде оштећењу било конкурента, било купца, а понајчешће

и једнога и другога. Елеменат штете за конкурента јесте у осталом неопходан корелат непоштене конкуренције: штета у овом случају може бити *de facto* само евентуална, шта више чак и само презумптивна, или, тачније речено, неодређена. Како је циљ сваке конкуренције привлачење клиентеле, то се с правом може узети да је конкурент оштећен већ самим тим, када ма и један клиент уђе у радњу другога конкурента због непоштеног начина конкурисања од стране овога, а како се побуда клиендова за закључење дотичнога посла с овим или оним од конкурената не даје утврдити, то оправдано је узети, да је штета наступила чим је дотични акт непоштене конкуренције извршен.

Нарочито морамо, пак, да се осврнемо на један од горњих случајева; то је случај уговарања с купцима по систему *boule de neige*. На први поглед овај систем изгледа доста невин и не види се зашто је он ипак готово свуда забрањен. Његова ће нам анализа показати сву његову штетност. Главна мана уговарања по овом систему лежи у том, што само један врло мали број лица може да стварно дође до обећане бесплатне престације и то с тога, што је број потрошача увек ограничен и само они, који су први прихватили понуду, могу стварно довести тражени број купаца; ускоро испуњење овога услова постаје

немогуће, а понуда и даље задржава свој лажљиво — повољан изглед; ова понуда мами купце ударајући на урођену човеку тежњу за обогаћењем и, што је много горе, на њихово користољубље и на овај начин, који није ни најмање у складу нити с јавним моралом, нити с добрим обичајима, води непосредној штети других поштених трговаца, а непосредно штетан је и за потрошаче, јер многи од њих упуштају се у дотичну погодбу не из стварне за то потребе, већ из пuke жеље да се дође до обећане бесплатне користи. Ако се томе дода још и то, да је код овога система врло често продавац приморан да даје робу лошијег квалитета, него што се обично за ту цену даје, јер он мора у калкулацији предвидети и евентуално бесплатно издавање робе или чињење обећане услуге, то ће бити очигледно, зашто се овај начин конкурисања сматра у већини позитивних законодавстава као непоштен.

Нарочито место у погледу борбе с непоштеном конкуренцијом заузима француско право.

У Француској, као што смо то већ споменули, нема нарочитога закона о непоштеној конкуренцији, али богата теориска обрада овога предмета у науци и ванредно разрађена и обилна судска пракса попуњавају у знатној мери ову празнину.

Цела теорија непоштене конкуренције

и судско сузбијање ове појаве потичу из једног јединог прописа чл. 1382. Франц. Грађ. Зак., који говори о накнади штете. Из тога факта, да је по овом законском пропису сваки дужан да надокнади штету, која је за другога настала услед неког догађаја који је наступио његовом кривицом, француска је јуриспруденција, полазећи од принципа да привредни саобраћај треба да се креће у гравицама лојалности и добрих нарави, створила базу за сузбијање непоштене конкуренције, а наука је ту базу примила, теоријски обрадила и на њој извела теорију непоштене конкуренције. Полазна, дакле, тачка ове теорије јесте идеја поштења у раду и из ове идеје проистичу два основна принципа за разликовање поштене од непоштене конкуренције и то: прво, да се ова последња увек врши *mała fide*, и друго, да она треба да буде штетна за конкурента. Применом ових принципа на конкретне случајеве, који су из живота долазили пред суд, и била је створена она систематизација појединих врста аката непоштене конкуренције, коју ћемо даље укратко изложити, али прво ћемо навести још следеће врло интересантне и поучне особине француског система.

Прва од ових особина јесте та, да се непоштена конкуренција оштро одликује од свију кривичних дела, која се казне било по општем казненом законнику, било

по споредном или специјалном законодавству (на пр. по законима о заштити индустријске својине или по различитим декретима на пр. о заштити специјалних назива за винске производе, као „шампањац“ или „коњак“) и, што више, она може да буде с тим делима у стицају.

Доследно томе у француском праву непоштена конкуренција није кривично дело, већ приватно-правни деликт.

Из овога, пак, следи друга особина францускога система: оно, што одликује приватно-правне деликте од обичних аката, који дају место накнади штете, јесте зла воља, несавесност, извршиоца. Према томе, ако дотични акт, који иначе испуњава све услове, који се траже за акте непоштене конкуренције, није извршен *mala fide*, — то тада он неће представљати случај непоштене конкуренције већ само случај недопуштене конкуренције. Ово разликовање између непоштене и недопуштене конкуренције веома је за француско право карактеристично, а практички је важно због разлике у одговорности извршиоца; докле онај, који је крив за прву, одговара чак и за евентуалну штету, а ова се увек претпоставља, дотле онај, коме се инкриминише друга, одговара само за фактичну штету.

Интересантно је такође напоменути, да је систем репресије за непоштену конкуренцију, пошто је ова само један цивилни

деликт, с једне стране ограничен на осуду на накнаду штете, а с друге стране на то, да је суд овлашћен да нареди потребне мере за спречавање даљег дотичнога поступања од стране туженога (на пр. конфискација сличних омота за робу, уништај инструмената, наредба да се промени назив радње и т. п.), које мере могу да иду тако далеко, да се може забранити чак и даље упражњавање радње (аналого забрани упражњавања заната у случају грубе злоупотребе или професионалне кривице).

Врло је интересно, такође приметити, да у тим случајевима, када непоштена конкуренција није уперена против једног одређеног конкурента, већ је генералнога карактера, то је за подизање тужбе овлашћен сваки трговац, односно индустријалац или занатлија, исте бранже, као и онај, који на непоштен начин конкурише. Врло лепо објашњава ово правило Пулије, који каже: „Да непоштена конкуренција постоји није потребно да је она управљена непосредно против онога, који за њу тужи. Непоштена конкуренција може састојати не само у опадању једнога конкурента или у покушају да се отежа разликовање од њега, већ и у том факту, што се изношењем лажних чињеница покушава да се у очима публике повећа вредност своје робе или значај својега предузећа и да се на тај начин

одврати клиента од својих конкурената и да у принципу сваки поштен и савестан трговац може тужити за непоштену конкуренцију, или накнаду штете, оне фирме, које пуштају у продају робу са лажним ознакама без да је потребно, да је тај поступак директно против њега управљен, а коју ће он тужбу правдати губитком клиентеле¹²⁾.

Што се, пак, тиче оних дела, која дају места по француском праву тужби због непоштене конкуренције, то све је овде, остављено судској оцени; сваки онај, који мисли да му његов конкурент на непоштен начин конкурише, може га тужити суду и захтевати да се дотични његов конкурент осуди на накнаду штете и да суд пропише мере за спречавање даљег нелојалног поступања, а суду припада право да оцени, да ли је доиста поступање туженога такво, да има место осуди. Правна је теорија поставила само основне принципе и означила главне опште типове непоштене конкуренције, а све друго остало је приватној иницијативи у оптуживању и суду у оценивању тих оптужба.

Правна је теорија утврдила, а на основу проучавања судске праксе, да непоштена конкуренција обухвата следеће типове: подражавање спољашности (где спадају удешавање фирме, имитирање спољашности радње, начина паковања робе и

¹²⁾ Вид. Пулије: стр. 722—723.

њеног општег изгледа и т. п.), присвајање нарочитих ознака (где спадају лажно присвојење особина робе, медаља и других знакова одликовања и бесправна употреба различитих звања), повреде уговора о куповини-продаји фирме, лажна реклама или огласе, даље све повреде поверења, а нарочито указаног поводом ранијих уговора о најму, остави или пуномоћију и т. п. и, напokon, разглашавање пословних тајни.

Напоследку, да напоменемо још и то, да су у Француској за спорове о накнади штете због непоштене конкуренције надлежни трговачки судови ако је тужени трговац, а редовни судови ако је тужени имао ма и једнога саучесника, који није трговац.

Остале европске и све ваневропске земље немају нарочитога законодавства о непоштој конкуренцији, осим Државе Њу-Јорк (Ујед. Државе Сев. Америке), где постоји закон, којим је забрањена непоштена конкуренција у облику лажне рекламе; може се још споменути и то, да у Енглеској судска пракса врло ефикасно сузбија непоштену конкуренцију применом т. зв. Common law, што ће рећи, да у овој земљи стање је аналогично француском систему: појединцима припада право оптуживања за накнаду штете по прописима општега законодавства, а суд тумачећи те прописе, оцењује

да ли дотични конкретни случај даје места осуди и на тај начин подводи под ове прописе све оне случајеве, где по мишљењу суда постоји непоштена конкуренција.

Горњи преглед постојећег законодавства о непоштеној конкуренцији показује нам, да се ова креће у следећим главним правцима: она тежи да створи сличност с конкурентом или покушава да га дискредитује; даље, она се служи у циљу примамљивања клијентеле свима могућим врстама обмане, или, напоследку, изискује средства да на недопуштен начин искористи пословне тајне конкурента или да му омете његов привредан рад.

То су у исти мах и оне главне одлике, које чине дотични начин конкурисања, према садашњем схватању тога појма, непоштеним, те с тога ове одлике и представљају оне главне неопходне реквизите за дефиницију појма непоштене конкуренције, које смо ми тражили. Овоме треба да се дода и то, да по самој својој природи непоштена конкуренција претпоставља злу намеру, несавесност (*mala fides*) извршиоца; где ове нема, нема ни непоштене конкуренције, већ може бити говора само о конкуренцији недопуштеној, т. ј. не о једном деликту, већ о једној чињеници, која даје места накнади обичне грађанске (т. зв. Аквиланске) штете. Морамо такође напоменути, да је према свему гор-

њем непоштена конкуренција увек штетна за друге конкуренте, па ма та штета била и само евентуална. Елеменат штете јесте, дакле, једна необорива претпоставка, чим је утврђен факт непоштене конкуренције.

На основу свега изложенога мишљења смо, дакле, да непоштена конкуренција јесте свако поступање, којим се наноси конкурентима ма само и евентуална штета тиме, што се таквим поступањем намерно иде на то: да се произведе пометња у разликовању предузећа, израђевина или робе конкурента од дотичних својих предмета; да се дискредитује предузеће, израђевине или роба конкурента; да се својем предузећу привуче клијентела путем употребе ма које врсте обмане; и да се на недопуштен начин сазнају или искористе пословне тајне конкурента или да се на исти начин омете његов привредан рад.

Према томе, ако поступање некога лица има ма само једну од означених у нашој дефиницији особина, то ће дотично његово поступање бити оквалификовано као непоштена конкуренција.

Сада, кад смо утврдили појам непоштене конкуренције, на реду су два даља питања и то: прво, да ли је непоштена конкуренција једно кривично дело или један цивилни деликт, и, друго, каква треба да буде репресија, а да се успешно може сузбити непоштена конкуренција.

Прво од горњих питања доста је ком-

пликовано и ми морамо да учинимо једну основну претходну напомену, наиме: кад ми то питање постављамо то требамо одмах нагласити, да наш задатак никако није да се упуштамо у проучавање појма кривичнога дела као таквога, већ само да се зауставимо на оном, што одликује кривична дела од цивилних деликата и да према томе видимо у коју од ових двеју група спада непоштена конкуренција.

Разлика између њих, према нама, лежи у томе, каквом је санкцијом законодавац снабдео дотичне прописе. Парафразирајући непоколебљиве, чувене принципе: „Nullum crimen sine lege“ и „Nulla poena sine lege“, могли би смо рећи: „Nullum crimen sine poena“, т. ј., да је, апстрахујући разне нарочите чињенице као што су оне, које искључују кажњивост дела и т. п., у принципу свако кривично дело једно кажњиво дело. Казна је, дакле, у идеји један неопходан корелат кривичнога дела; према томе, оно што одликује кривична дела од свију других социјалних појава, јесте у закону предвиђено угрожавање казном.

Осим тога, кривична дела увек садрже у овој или оној форми један активан напад на животна добра појединаца или државе као целине или једно угрожавање тих добара и управо ова њихова особина и јесте један од најглавнијих разлога тога, да су кривична дела угрожена казном.

Цивилни деликти друкчије су природе; нити они садрже у себи напад на нечија животна добра у оној форми, као кривична дела, нити су они угрожени казном. Цивилни деликти то су махом они акти располагања неким својим правом, који прелазе обим овлашћења садржаних у том праву. Појам цивилнога деликта тесно је везан за то, да је и само право једна друштвена појава, једна социјална функција. Право може да постоји само у друштву, оно је по својој природи једна група социјалних норма или правила понашања, којих појединац има да се придржава.¹³⁾ Доследно томе вршење права има да буде такво, да оно не засеца у сферу правнога кретања других појединаца. Али из данашњег индивидуалистичког уређења друштва и индивидуалистичког схватања социјалне функције права произлужи и то, да је сваки вољан вршити своје право без обзира на интересе других лица. Ових неколико кратких напомена оцртавају нам јасно једну општу групу правних појава: то су сви они акти располагања својим правом, који се врше на један излазећи изван обима тога права начин и који тиме вређају права (а не интересе) трећих лица. Ово је генералитет речено група оних аката, који дају места тужби због накнаде причињене штете. Онај, против кога је таква

¹³⁾ Упор. надг. чланак у Бр. 6 „Бранича“ за 1923 г. „Природне обавезе и њихова суштина“ стр. 106.

тужба подигнута, може да се ослободи одговорности само на два начина: или да докаже да он није дотични акт извршио, или да га је извршио, али с правом извршио (*non feci* или *feci, sed jure feci*). То је група цивилних деликата у ширем смислу речи, али и у њеном оквиру има две основне уже групе. Оно, што служи за разликовање између ових двеју ужих група, јесте унутарње расположење, намера извршиоца дотичног поступка: ако је извршилац био при томе савестан и није имао зле намере, то ће тај поступак представљати случај због којег ће бити ангажована његова обична, грађанска одговорност за накнаду штете ако је и у колико тим његовим поступком доиста неко треће лице оштећено. Друга уже група карактеризује се тим, што се дотични поступак предузима у злој намери, *mała fide*, и ови поступци и јесу цивилни деликти у техничком смислу те речи. Одговорност извршиоца цивилног деликта много је шира од одговорности савесног извршиоца. Та се одговорност састоји у томе, што извршилац цивилног деликта (аналого одговорности несавесног држаоца ствари или несавесног контрахента) одговара не само за фактичку штету (*damnum emergens*), но и за измаклу добит (*lucrum cessans*), а по некад и за евентуалну штету као што је то на пр. случај у француском праву код генералне непоштене конкуренције.

Као што се то из свега горњег види, цивилни деликти имају и доста сличности с кривичним делима, а одликују се од њих у првом реду тим, што нису од стране законодавца угрожени казном.

Из овога, пак, следи да и горње напе питање о томе, да ли је непоштена конкуренција једно кривично дело или цивилни деликт, може се решавати само с обзиром на постојеће у том погледу законодавство.

Непоштена је, дакле, конкуренција *de lege lata* цивилни деликт у оним државама, где нарочити закон о њој непостоји, или где нису за њу предвиђене никакве казне, а кривично дело *sui generis* тамо, где су за њено сузбијање прописане и казне.

Морамо напоменути, да сви новији закони о непоштеној конкуренцији (на пр Норвешки, Маџарски, Аустријски и т. д., а од старијих Шпански и Немачки) сматрају ову као једно кривично дело; али нигде није непоштена конкуренција као таква кажњива по општем казненом кодексу. Према томе, непоштена конкуренција спада у већини земаља у дела кажњива по споредном законодавству а по својој природи улази у групу дела против трговачке и индустријске својине.

Много је интересантније ово питање *de lege ferenda*. С овога гледишта то би се питање имало поставити у мало про-

мењеној форми, наиме: како закон треба да схвата непоштenu конкуренцију, да ли као кривично дело, да ли као цивилни деликт?

Ми смо мишљења, да непоштена конкуренција треба да се схвата као једно нарочито кривично дело, које би се инкриминисало по нарочитом закону о сузбијању непоштене конкуренције (аналоготоме, како се даје заштита на пр. патентима по закону о заштити индустријске својине) и ево разлога за наше мишљење.

1. Пошто је појам непоштеног релативан, то веома је важно видети какво је искуство стечено у погледу борбе с непоштеном конкуренцијом у оним земљама, које су ту борбу пре нас отпочеле, и како је тамо ова организована. Видели смо, пак, већ горе, да је у великој већини постојећих закона о непоштеној конкуренцији ова уговорена казном, т. ј. проглашена за кривично дело. Дакле, искуство других показује нам, да је такво схватање овога проблема потпуно умесно.

2. Један од најглавнијих задатака законодавца јесте да обезбеди један минимум поштеног понашања у друштву, да сузбија несавесност и да на тај начин штити чланове друштвене заједнице од насртаја на њихова права од стране несавесних појединаца¹⁴⁾. С овога гледишта,

¹⁴⁾ Упор. Проф. Др М. Чубински: „Курс Криминалне Политике“ (руски), 2. изд. 1911. г., III. део.

пошто је једна од карактерних особина непоштене конкуренције то, да се она увек врши у злој намери, потпуно је оправдано ако се ради што ефикаснијег њеног сузбијања поред обавезе на накнаду штете у закону предвиди и једна праведна казна.

3. Непоштена конкуренција јесте један деликт чисто трговачке природе. Између осталих типичних трговачких права, као што су право на фирму или на жиг, налази се и право на заштиту од нелојалне конкуренције¹⁵⁾, а чим је говор о заштити, онда одмах настаје питање и о том, чим ће та заштита бити обезбеђена. Таква обезбеда може једино састојати у једној законској забрани нелојалне конкуренције, а пошто свако законско наређење, да би оно било ефикасно, мора бити снабдевано и одговарајућом санкцијом, то и у закону о сузбијању непоштене конкуренције треба да је предвиђена и једна казна за оне, који се о прописе тога закона огреше.

4. Напокон, видели смо и то, да кривична дела садрже увек у себи један напад на животна добра трећих лица или једно угрожавање тих добара. И с овога гледишта непоштена је конкуренција једно кривично дело, пошто она стално садржи унапред смишљен, активан напад на право конкурента на поштен рад и зараду.

¹⁵⁾ Вид. о томе детаљније: Проф. В. Митровић, Предавања.

Дакле, *de lege ferenda* ми сматрамо, да непоштена конкуренција треба да буде једно кривично дело *sui generis*. Али, с обзиром на то, да је непоштена конкуренција као таква једна до крајности компликована појава, која се може вршити на безбројне начине и под најразноврснијим околностима, што повлачи за собом и то, да у појединим конкретним случајевима примена казне не би могла била потребна, мишљења смо, да треба признати суду право, да у таквим случајевима по својем нахођењу ограничи репресију само на осуду на накнаду штете.

И још нешто: да не би лек био гори од болести, закон треба да енергично стане на пут сваком покушају злонамерног оптуживања по закону о сузбијању непоштене конкуренције. Видели смо горе, да је једини практички згодан систем за такав закон мешовити систем, када поред примерног набрајања разних облика овога дела закон даје његова општа обележја. Према томе неоснована оптужена увек су код овога система могућа, а вероватни су случајеви оптуживања из чисте пакости или, шта више, и у циљу убијања доброг гласа конкурента. Из овога се може с сигурношћу закључити, да ће бити крив за непоштenu конкуренцију онај, који у злој намери неосновано другога за њу тужи. На основу изложенога мишљења смо, да и злонамерно оптуживање

по закону о сузбијању непоштене конкуренције треба да буде тим законом обухваћено.

Што се тиче другога горе истакнутога питања, т. ј. питања о томе, каква треба да буде код непоштене конкуренције репресија, то се већ из свега горњег види, да ова репресија треба да обухвата кумулативно следеће врсте пенала: осуду на накнаду штете, мере по судском наређењу за спречавање даљег дотичног поступања и казну.

О томе да се штета увек код непоштене конкуренције претпоставља говорили смо већ више пута, те нећемо да то понављамо; овде ћемо само напоменути, да доказивање величине претрпљене штете, нарочито у случајевима када је то штета евентуална, није најлакше. Овде би се имали применити општи прописи о накнади штете, а нарочито правила утврђивања њене величине путем вредност опредељавајуће заклетве тужиоца.

Што се, пак, тиче мера за спречавање даљег непоштеног конкурисања, то све зависи овде од конкретних прилика, те с тога немогуће је ма шта прецизирати. Напоменути ћемо само то, да ове мере не могу да се претворе у забрану даљег упражњавања трговине, индустрије или заната, као што је то на пр. случај у француском праву, пошто ова мера прелази по самој својој суштини обим пре-

вентивних мера и јесте већ једна врста казне.

Видели смо већ горе, да је примена казне у принципу код непоштене конкуренције неопходна: питање је само каква треба да буде та казна.

Непоштена конкуренција у свој суштини потиче из користољубивих намера, те према томе теориски је најпогоднија новчана казна. Али, код непоштене конкуренције, која је веома комплицирана, има случајева, који су врло сродни делима кажњивим по општем казном закону и лишењем слободе. Нарочито овамо спадају опадање конкурента које веома личи на клевету, и примамљивање клијентеле обманом, које је сродно превари. Мислимо, да за овакве случајеве требало би оставити суду на избор, дали ће применити новчану казну или казну лишењем слободе.

Непоштена конкуренција, као и свако друго кривично дело, може бити отежана и повратом. Принцип је сваке казне, да се она у случају поврата поштрава било повећањем њене мере или променом врсте, било применом поред главне још и које споредне казне. Што се, пак, специјално непоштене конкуренције тиче, то, чини се нама, да нема разлога одступати од горњег општег правила: дакле у поврату има да се на првом месту повећа мера обичне казне, одн. да се промени

њена врста и то блажија (новчана) на строжију (лишење слободе), а затим може да се примени поред главне и споредна казна.

У питању о споредним казнама код непоштене конкуренције ми морамо да се нарочито осврнемо на две околности: какве би се споредне казне уопште могле примењивати, и друго, када би њихова примена могла имати места.

Аналого сада укинутом закону о заштити фабричких и трговачких жигова, као и постојећем закону за сузбијање скупље, треба на првом месту споменути објављивање о трошку туженог пресуде у званичним новинама. Овако објављивање није казна у техничком смислу речи пошто није у својој суштини једно зло, које се наноси кривцу (а казна је увек једно зло), али, с обзиром на то, да непоштена конкуренција увек иде на примамљивање клијентеле својој радњи, т. ј. интерес је и оштећеног и публике у томе, да што шири круг лица сазна за оне, које на такав начин конкуришу, то ова нам се мера чини веома погодном и заслужује сваку препоруку. Мишљења смо да треба дати суду право да уз сваку осуду нареди такво објављивање а да то објављивање буде обавезно у случају поврата.

Даља једна споредна казна која би се могла примењивати јесте искључење из

свију државних набавака и лицитација. Нема сумње, да је Држава заинтересована у том, да њени контрахенти буду поштени трговци, те према томе, ако се је инкриминисани случај непоштене конкуренције догодио приликом закључења погодбе с Државом или на лицитацији, то аналого праву дотичнога Министра да својим решењем неуреднога контрахента казни искључењем из свију државних набавака и лицитација, требало би такво право и суду признати.

Напокон, као споредна казна могућа је и забрана упражњавања радње. Као што и упражњавање ма које професије када се тим врше кажњиве злоупотребе, може бити судском пресудом забрањено, тако исто и даље вођење трговачке, индустријске или занатске радње може бити забрањено за одређено време или за свагда. Ова је казна веома осетна, те с тога требало би да има места само код отежаних случајева непоштене конкуренције, т. ј. само код непоштене конкуренције у поврату.

И последње, по самој својој природи непоштена конкуренција, као свакако једно нечасно дело, теориски могла би да повлачи као споредну казну и губитак грађанске части: али, пошто је ова казна веома озбиљна, а поред тога може се досуђивати само уз лишење слободе, то она би требала такође да се примењује

само онда, када је извршилац у толикој мери обелоданио своју рђаву вољу да се од њега више не може с разлогом очекивати даљи поштен рад, т. ј. онда када је дело извршено у поврату, а нарочито у другом поврату.

С овим би био наш теориски преглед, организације борбе с непоштенom конкуренцијом завршен. Треба само да се осврнемо још на два питања: на питање о томе, ко је овлашћен за подизање тужбе и на питање о судској надлежности за суђење дела непоштене конкуренције, као и за досуђивање накнаде тим делом учињене штете.

Одговор на прво од ових питања јасно проистиче из свега напред наведеног: непоштена конкуренција могла би да се гони само по приватној тужби: али овде треба још једаред нагласити, да се непоштена конкуренција може вршити на два главна начина: или је она управљена против неког одређеног конкурента и тада је једино овај овлашћен на подизање тужбе, или она може да буде генерална, т. ј. управљена против свију конкурената (на пр. лажна реклама) и тада је за подизање тужбе овлашћен сваки од њих. У таквом случају могућа је т. зв. колизија тужаба, т. ј. случај, када више конкурената подигну тужбе за једно те исто дело; овде принцип је да се само прва подигнута тужба узима у обзир.

Што се, пак, тиче питања о судској надлежности, то решавајућа у овом погледу чињеница јесте та, да је теоријски непоштена конкуренција по својој природи једно кривично дело, те доследно томе сва потраживања грађанско-правне природе, која могу да од тога дела постану, нису с процесуалне тачке гледишта ништа друго, него грађанска потраживања у кривичном суђењу. Према томе за ислеђење и суђење овога дела надлежне су оне иследне и судске власти, које су надлежне за ислеђење и суђење и осталих кривичних дела. Па како је непоштена конкуренција по својој природи, а аналого кривицама из Закона о заштити индустриске својине (чл. 148.), једно преступно кривично дело, то и надлежни би били за суђење у овом случају редовни Првостепени Судови без обзира на то, што је ово дело чисто трговачке природе, али, због такве природе овога дела, у том случају, када би суд упутио тужиоца за тражење накнаде штете на редовну парницу, то за ову би био надлежан несумњиво Трговачки Суд.

II.

Пошто смо горе теоријски проучили како појам дела непоштене конкуренције, тако и методе организације борбе са овом, то место обичнога краткога резиме ми ћемо сада, на завршетку нашега рада,

изнети један нацрт закона, који би у свему одговарао горњим теориским начелима.

Дакле, такав би закон, према нама, гласио:

Закон о сузбијању непоштене конкуренције.

§ 1.

Овим се законом забрањује као непоштена свака економска конкуренција, која, не представљајући никаквих одређених дела, кажњивих по општем казненом или споредном законодавству, ипак се коси с појмовима добрих обичаја и морала у трговачком, индустријском или занатском промету.

У параграфу 2. је опредељено за каква дела се у смислу овога закона сматра да имају горњи карактер.

§ 2.

Непоштена конкуренција јесте свако поступање, којим се намерно иде на то:

1. да се произведе пометња у разликовању предузећа, робе или израђевина конкурената од дотичних својих предмета;
2. да се дискредитује предузеће, роба или израђевине конкурента;
3. да се својем предузећу привуче клијентела путем употребе ма које врсте обмане; и

4. да се на недопуштен начин сазнају или искористе пословне тајне конкурента, или да се на исти начин омете његов при- вредан рад.

§ 3.

Претпоставља се да је тужилац оштећен поступањем туженога, ако је кривица овога доказана; доказивање непостојања штете у овом је случају забрањено.

Величину, пак, претрпљене штете тужилац може да доказује свима доказним сретствима, а нарочито има право да му се у недостатку других доказа досуди вредност опредељавајућа заклетва.

§ 4.

Примера ради наводе се следећи случајеви, који потпадају под одредбу §-а 2. и то:

За тач. 1.: удешавање фирме на такав начин да се може лако произвести пометња у разликовању своје од конкурентове радње; удешавање излога, украса или општег спољњег изгледа радње на такав начин да се произведе пометња у разликовању своје радње од оближе конкурентове радње; удешавање паковања, завоја, кутија, флаша и т. д. или општег спољњег изгледа робе или израђевина на такав начин да се произведе пометња у одликовању ових од конкурентове робе или израђевина: узимање за назив радње назива неког

места или зграде нарочито познате због постојања у њој извесног предузећа или фирме у намери да се искористи репутација ових; и т. п.

За тач. 2.: изношење или проношење лажних чињеница о личности конкурента, његовом начину пословања, роби или израђевинама у намери да се нашкоди радњи или кредиту дотичног конкурента; јавно кућење конкурентовог предузећа, његове робе или израђевина; и т. п.

За тач. 3.: лажна реклама, т. ј. изношење путем огласа, плаката, чланака, слика, цртежа, циркулара и т. п. лажних чињеница о квалитету, пореклу, врсти, начину израде и начину продавања, цени робе или рада и т. п.; лажно објављивање сезонске или коначне распродаје, продавање на распродаји друге робе осим оне, за коју је распродаја објављена, куповање нове робе после објављене коначне распродаје и т. п.; бесправно присвајање народних или почасних звања као што су на пр. звања ученика, пуномоћника, ортака, искључивог заступника, дворског лифранта и т. д. или знакова одликовања или награда које се додељују приликом изложба и сајмова и т. п.; бесправна употреба за робу или производе таквих ознака као што су на пр. ознаке: „израђено по рецепту тога и тога“, или „израђено према начину израде тога и тога“; уговарање с купцима по т. зв. усовном систему, када

се купцу обећава извесна количина робе или нека нарочита услуга бесплатно, а под условом да купац доведе продавцу одређени број других купаца; обећавање премија издавање којих зависи од извлачења бројева поруџбина за премијско продавање; приређивање наградних конкурса право учешћа у којима стиче се путем куповине или поруџбине за то одређене робе код приређивача; подмићивање запослених у циљу да се њихов послодавац придобије за муштерију или да би се себи створили нарочито повољни услови приликом набављања или лифEROвања робе или израђевина; и т. п.

За тач. 4.: подмићивање запослених код конкурента у циљу да се дознају његове пословне тајне; искоришћавање таквих тајана противно указаном поверењу, а нарочито ако су те тајне познате приликом службовања код дотичнога конкурента, или за време заједничког с ним рада, или у својству пуномоћника, као и саопштавање тих тајана трећим лицима у циљу да их ова искористе; откупљивање туђе пословне кореспонденције; одмамљивање запослених код конкурента; реклама, која има за циљ одвраћање клијентеле од радње неког одређеног конкурента; злонамерно оптуживање конкурента за дело непоштене конкуренције; отварање истоветне или веома сличне радње од стране онога, који је своју фирму продао, под старом или сличном фирмом; и т. д.

У свима случајевима, када је дело непоштене конкуренције извршено путем подмићивања или подплаћивања, онај, који је мито или плату примио, сматраће се као саучесник и искусиће исту казну, као и главни кривац.

§ 5.

Дело непоштене конкуренције ислеђиваће се и казнити само по приватној тужби; за подизање тужбе у случајевима из тач. 1., 2. и 4. §-а 2. овлашћен је само онај, против кога је дело извршено, а у случајевима из тач. 3. §-а 2. сваки трговац, индустријалац или занатлија исте бранже, као и извршилац дела; у овом случају, ако би било више тужаба за једно исто дело подигнуто, у поступак ће се узети само прва подигнута тужба.

§ 6.

Непоштена ће се конкуренција казнити новчаном казном по слободном умерењу суда, или затвором.

Ако осуђени на новчану казну не би ову ни трећином свога имања платити могао, то ће му суд ту казну претворити у затвор у сразмери по својем слободном умерењу, али ни у овом случају затвор неће моћи бити дужи од пет година.

§ 7.

У свима случајевима суд ће поред осуде на казну наредити све потребне мере за

спречавање даљег непоштеног конкурисања од стране осуђенога.

Ако се осуђени не би у остављеном му року тим мерама покорио, суд ће му на тужбу заинтересованог забранити даље упражњавање трговине, индустрије или заната за време или за свагда.

§ 8.

У свима случајевима суд може наредити да се пресуда о трошку осуђенога један пут оштампа у „Службеним Новинама“.

У поврату ово је објављивање обавезно.

§ 9.

Ако је дело непоштене конкуренције извршено приликом државне набавке, или лицитације, суд може поред осуде на казну забранити осуђеном даље учешће у свима државним набавкама и лицитацијама за време или за свагда.

Ова је забрана обавезна, ако онај, који је већ био због непоштене конкуренције под тим приликама осуђен, поновно то дело под истим приликама изврши.

§ 10.

Суд може поред осуде на казну забранити осуђеном за време или за свагда даље упражњавање трговине, индустрије или заната, ако је дело извршено у првом поврату.

У другом поврату ова је забрана обавезна.

§ 11.

Онај, коме је за време или за свагда забрањено упражњавање трговине индустрије или заната, неће за то време моћи протоколисати никакву фирму на своје или своје жене име, нити ће моћи у трговачким, индустријским или занатским предузећима бити ортак или командитор, нити у таквим предузећима заузимати ма какву дужност скопчану с правом одлучивања о начину вођења посла.

§ 12.

Суд може осудити извршиоца и на губитак грађанске части у том случају, ако је дело непоштене конкуренције извршено у првом поврату.

У другом поврату обавезна је осуда на затвор с губитком грађанске части.

§ 13.

Суд неће осудити оптуженога на казну, већ само на плаћање судских трошкова и на накнаду штете тужиоцу и наредиће потребне мере за спречавање даљег дотичног поступања од стране оптуженога, ако нађе да дело постоји, али да није извршено у злој намери, а једино из неопрезности, необавештености или томе сличних узрока.

§ 14.

Непоштена конкуренција јесте једно преступно кривично дело; ово дело судиће судови, који су надлежни за суђење преступа, а истрагу ће водити власти у чију надлежност долази ислеђивање преступа.

За саучестништво, помагања стицај и застарелост важе прописи Казненог Законодавства за такве преступе.

§ 15.

Ако суд за доказивање величине претрпљене штете упути тужиоца на редовну парницу, то ће за такав спор бити надлежан трговачки суд.

Као што смо то већ горе споменули предњи нацрт представља собом само једно резиме горе изнетих теориских начела.

Ми никако немамо претензије да тврдимо, да смо тим нацртом потпуно решили проблем организације борбе с непоштеном конкуренцијом; напротив, врло је вероватно, да он садржи и такве ствари, око којих могао би да се води спор, али позната је аксиома, да се тек путем измене мисли проналази истина.

Одлика, пак, је предњег нацрта та, да је у њему изнета још нигде не формулисана дефиниција општега појма не-

поштене конкуренције, да је дат скоро исцрпан списак свију до данас познатих и у европском законодавству фиксираних појединачних облика овога дела, и да је изнет упоредан преглед свију метода репресије, које су се против непоштене конкуренције примењивале или, пак, теориски су могуће за примену.

